

**Ankara Üniversitesi
Hukuk Fakültesi
Adalet MYO
HBYS Programı**

**Mali Hukuk Bilgisi
Dersleri**

ÜNİTE IV

TÜRK VERGİ SİSTEMİ

A. Genel Olarak

- Belli bir ülkede belli bir dönemde uygulanan vergi ve vergi benzeri kamu gelirlerinin oluşturduğu bütüne vergi sistemi adı verilir.
- **Türk Vergi Sistemi**, Türkiye’de halen yürürlükte ve uygulanmakta olan tüm vergi ve vergi benzeri kamu gelirlerinden oluşur.
- Vergi sistemleri kendi içinde ayrımlanır. Bu bağlamda tek vergili sistem-çok vergili sistem ayrımı yapılır.
- Tek vergili sistem tek bir vergi türünün mevcut olduğu, tek bir verginin uygulandığı vergi sistemidir. Günümüzde vergi sistemleri kural olarak çok vergili sistemler biçimindedir.
- Çok vergili sistem, sistem içinde farklı vergi türleri bulunduğu, aynı anda birden çok vergi uygulandığı vergi sistemidir. Çok vergili sistemler yükümlülerin gerçek ödeme güçlerini kavramak ve devletin artan kamu geliri gereksinimini gidermek açılarından yarar sağlar.
- Çok vergili bir sistemde uygulanmakta olan çok sayıda ve farklı vergi türlerinin belli ölçütler uyarınca sınıflandırılması vergi sistemi adını alır.
- Vergi sistemi farklı ölçütlere göre farklı biçimde oluşturulabilir. Bu bağlamda dolaylı vergiler (vasıtalı vergiler)-dolaysız vergiler (vasıtasız vergiler), nisbi vergiler-maktu vergiler, aynı vergiler-nakdi vergiler, şahsi vergiler (sübjektif vergiler)-gayri şahsi vergiler (objektif vergiler), genel vergiler-özel vergiler, gelir üzerinden alınan vergiler-servet üzerinden alınan vergiler-harcamalar üzerinden alınan vergiler ayrımları yapılmaktadır.

Vergi tasnifleri-1

- Yasa hükmü gereğince vergiyi ödemekle yükümlü olan kimse (verginin kanuni yükümlüsü) ile verginin ekonomik yükünü gerçekte taşıyan kimsenin (verginin fiili yükümlüsü- gerçek taşıyıcısı) aynı veya farklı kişiler olmasına göre **dolaylı vergiler (vasıtalı vergiler)-dolaysız vergiler (vasıtasız vergiler) ayrımı** yapılmaktadır. Verginin kanuni yükümlüsü ile fiilen vergiyi ödeyen kimse (fiili yükümlü) farklı kişiler ise, bir başka deyişle vergi yükü yansıtılabiliyorsa dolaylı bir vergi (vasıtalı vergi) söz konusudur. Buna karşılık verginin kanuni yükümlüsü ile fiilen vergiyi ödeyen kimse (fiili yükümlü) aynı kişi ise, bir başka deyişle vergi yansıtılamıyorsa dolaysız bir vergiden (vasıtasız vergi) söz edilir.
- **Nisbi vergiler-maktu vergiler ayrımı** ödenecek vergi miktarının tespit usulüne göre yapılır. Nisbi vergide orana dayalı vergilerdir, ödenecek vergi miktarı oranlama yoluyla bulunur. Maktu vergide ise ödenecek vergi miktarı belli ve kesin bir tutar olarak önceden belirlenmiştir.
- **Aynı vergiler-nakdi vergiler ayrımı** verginin ödenmesinde kullanılan araca göre yapılır. Vergi para dışında bir araç ile örneğin mal ya da hizmet biçiminde ödeniyorsa aynı vergi söz konusudur. Buna karşılık verginin ödenmesinde para veya para ile aynı niteliği taşıyan bir araç kullanılıyorsa nakdi vergiden söz edilir.
- Vergilendirmede yükümlünün kişisel-sübjektif durumunun (sağlık durumu, medeni hal, ailevi sorumluluklar, ekonomik güç vb. gibi) dikkate alınıp alınmamasına göre **şahsi vergiler (sübjektif vergiler)-gayri şahsi vergiler (objektif vergiler) ayrımı** yapılır. Şahsi vergi (sübjektif vergi) vergilendirmede yükümlünün kişisel-sübjektif durumunun dikkate alındığı vergilerdir. Gayri şahsi vergide (objektif vergi) ise vergilendirmede yükümlünün kişisel-sübjektif durumu dikkate alınmaz.

Vergi tasnifleri-2

- Vergi konusunun kapsamına göre **genel vergiler-özel vergiler ayrımı** yapılır. Genel vergi, vergi kapsamındaki tüm konuları veya bunların çoğunluğunu yükümlendiren vergidir. Özel vergi ise vergi kapsamındaki konulardan sadece birini veya birkaçını yükümlendirir.
- **Gelir üzerinden alınan vergiler-servet üzerinden alınan vergiler-harcamalar üzerinden alınan vergiler ayrımı** vergilendirilen ekonomik kaynağa, bir başka deyişle verginin konusuna göre yapılan sınıflandırmadır. Vergi tasnifleri arasında en yaygın olarak kullanılanıdır. Bu sistematik türünde vergiler üçe ayrılır:
 1. Gelir üzerinden alınan vergiler-konusunu gelir oluşturur.
 2. Servet üzerinden alınan vergiler- konusunu servet oluşturur.
 3. Harcamalar üzerinden alınan vergiler- konusunu harcama için yapılan işlemler, giderler oluşturur.

Türk Vergi Sistemini Oluşturan Vergiler

- Türk vergi sisteminde yer alıp uygulanan vergiler konularına göre aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir:

1. Gelirden alınan vergiler:

- Gelir vergisi
- Kurumlar vergisi

2. Servetten alınan vergiler:

- Emlak vergisi
- Motorlu taşıtlar vergisi
- Veraset ve intikal vergisi

3. Harcamalardan alınan vergiler:

- Katma değer vergisi
- Özel tüketim vergisi
- Banka ve sigorta muameleleri vergisi
- Damga vergisi ve harçlar
- Özel iletişim vergisi
- Şans oyunları vergisi
- Belediye Gelirleri Kanunu'nda yer alan diğer vergi ve mali yükümlülükler

Bir avukatlık bürosunu ilgilendiren temel vergi ve mali yükümlülükler

- **Gelir Vergisi** (avukat için serbest meslek kazancı nedeniyle yıllık gelir vergisi ve dönemsel geçici vergi, çalışanların ücret gelirleri nedeniyle aylık gelir vergisi stopajı, yabancılar ve üçüncü kişilerden hizmet alımı nedeniyle yapılacak ödemeler üzerinden ve gelir vergisi stopajı)
- **Katma Değer Vergisi** (tevkifat konusu yapıp muhtasar beyanname ile beyan edilip vergilendirilecek ve KDV beyannamesi ile beyan edilip vergilendirilecek)
- **Damga Vergisi**
- **Harçlar**
- **Motorlu Taşıtlar Vergisi**
- **Emlak Vergisi**
- **İlan ve reklam vergisi**
- **Diğer harcamalardan alınan vergiler**

Avukatın Vergi Ödevinin Kapsamı (Avukatın Yükümlüsü ve Sorumlusu Olduğu Vergiler)

Avukatların Yüklümlüsü Olduğu Vergiler

- **Gelir Vergisi**
- **Katma Değer Vergisi**
- Damga Vergisi
- Emlak Vergisi
- Motorlu Taşıtlar Vergisi
- İlan ve Reklam Vergisi
- Diğer Vergiler, Harçlar ve Sair Mali Yüklümlülükler

Avukatın Sorumlusu Olduğu Vergiler

- **Gelir Vergisi**
- **Katma Değer Vergisi**
- Kurumlar Vergisi
- Damga Vergisi
- Diğer Vergiler, Harçlar ve Sair Mali Yükümlülükler

Ders sonu

